

Gábrity Molnár Irén:

Regionális erőnlét

Kishegyes, 2008 ¹

Témavázlat

- | **Három fogalom**
 - | Régiók
 - | Kohézió
 - | Egymás felé fordulás
- | **Megközelítés**
 - | Belső tartalom
 - | Kapcsolatok
 - | Eszközök

**Madártávlat és
tervegyeztetés!!!** ²

A regionális tudomány az egyének és közösségek viselkedését valamilyen területi egységhez köti, s azt keresi, hogy

1. ebben a területi egységben milyen tényezők befolyásolják a szereplők érintkezését;

2. a területi egység miként hat az egyének és csoportok viselkedésére, érintkezésére.

Cél olyan módszerek találása, melyek segítségével a szereplők megérthetik a területi problémákat és megoldást találhatnak kezelésükre, céljaik megvalósítására vagy konfliktusaik feloldására.

3

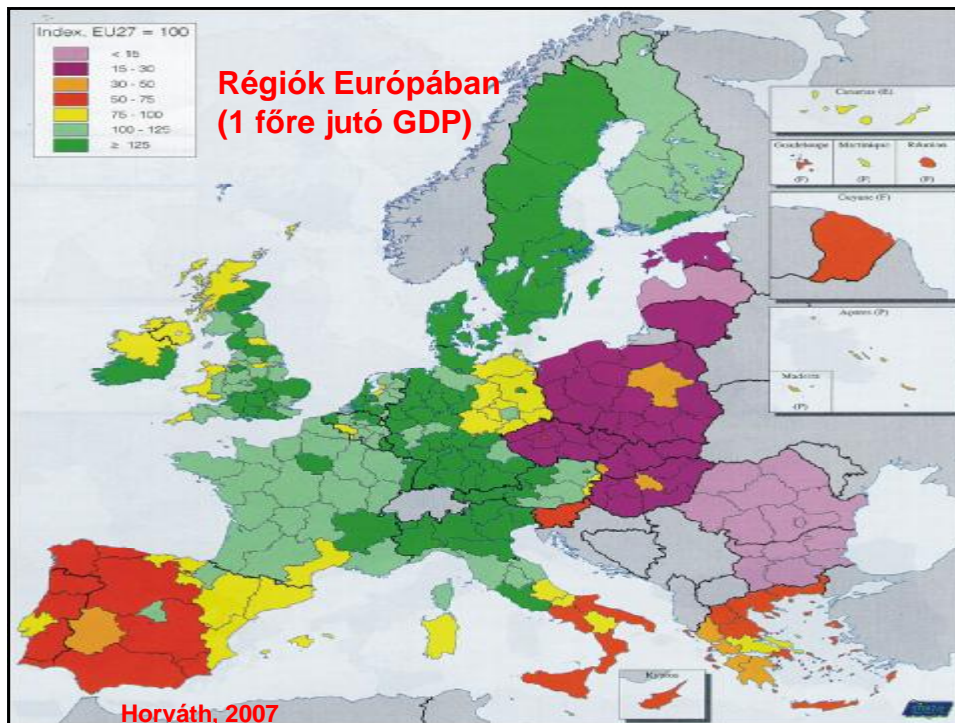
A regionális tudományokban „a régió **lehatárolt**, a környezetétől elkülönülő

(1) **területi egység** a nemzeti és a települési szint között, amelyet a társadalmi folyamatok széles körét átfogó, soktényezős

(2) **társadalmi-gazdasági összekapcsoltság (kohézió)**, lakosainak érzékelhető regionális

(3) összetartozása (**identitás-tudata**), valamint

(4) érdemi **irányítási hatáskörű és önállóságú regionális intézmények rendszere** fog tartós egységbe” (Magyar Nagylexikon) ⁴

A régió...

- | Alapvetően **társadalmi** képződmény
- | **Rugalmasan** értelmezhető gyűjtőfogalom
- | Absztrakt **koncepció**
- | Konkrét **valóság**
- | **Típuskategória:** homogén/funkcionális régió, csomóponti régió, tervezési-statisztikai/programozási régió, totális régiók, egy-jellemzős, több-jellemzős régiók, mikro-régiók...
- | **FUNKCIONÁLIS** tipológia: földrajzi, kulturális, gazdasági és politikai régiók

6

Régiók identifikálása

Önmeghatározás

- | Tartalom, értékek és társadalmi tőke
- | Közös jövőkép, fejlesztési tervek
- | Térségi identitás, belső kohézió

Állami keretek és szándékok

- | Régiópolitika – központi hatalom
- | Szubszidiaritás – decentralizáció

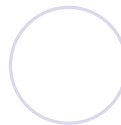
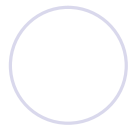
Globális folyamatok

- | Európai unió: hatás és lehetőségek
- | Globális tér: elfogadás, vagy elutasítás

Közös-hajó élménye?!

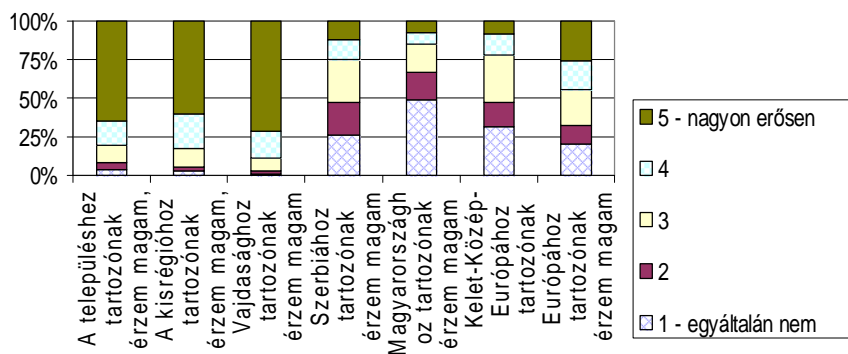
**Az adatok forrása a Magyarságkutató Tudományos Társaság (Szabadka):
2 kérdőíves empirikus kutatás -
lekérdezés Vajdaságban 2007-ben:**

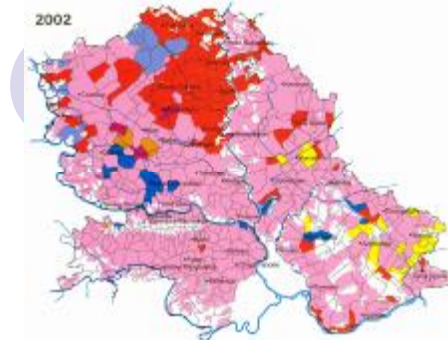
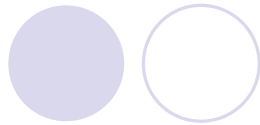
- 1. KárpátPanel 2007 kutatás -
380 fős minta**
- 2. Média2007 kutatás –
1417 lekérdezett alany**

9

Regionális tudatukban a magyar lakosság elsősorban vajdaságinak érzi magát, majd ahhoz a kistérséghez ragaszkodik, ahol él, végül ahhoz a településhez, ahol született, általában negatív viszonyulást tanúsít Magyarország, Kelet-közép Európa és Szerbia felé.

Ön melyik térséghez tartozónak érzi magát?

A vajdasági magyarság tájtudatát jellemzi:

1. Erős a regionális tudat, téridentitás, mint jelentős **integratív és fejlődési potenciál**.
2. A **többsíkú** tájtudat elemei:
 - **kiindul a településből** (születés-, vagy lakhely)
 - Vajdaság **tartomány területére terjed**, ameddig életvitelszerűen mozog (dolgozik, utazik) az egyén, a családtagok.

11

A tájkaraktert meghatározó tájidentifikációs elemek:

1. Vajdaságban, a történelmi nemzetállamhoz kötődő, **érzelmi hozzáállású identitástípusok jelentősége csökkent**,
2. a tudatosabb, a **kultúrjavakhoz** (főleg az anyanyelvhez) **kötődő nőtt**,
3. a **térség nyújtotta esélyek (tanulás, munkalehetőség, megélhetés) és a tájhasználat típusok súlya növekedett**.

Az **identitás tudat** tehát a tartományban **kultúrnemzeti azonosulást** mutat, amelyben fontos (1) az **anyagi értékek**, a munka és mozgástér hasznosulása, de (2) a **kulturális értékek**, a nyelvhasználat, az önbesorolás **emóciós dimenziója is**.

A kisebbségi élet miatt jelentkező **degradációra a magyarok válasza, a térségbeli összefogásra való törekvés, a tömbösödés, a magyar vonzáskörzetek kialakítása, az anyanyelv szükségességének kihangsúlyozása**.

12

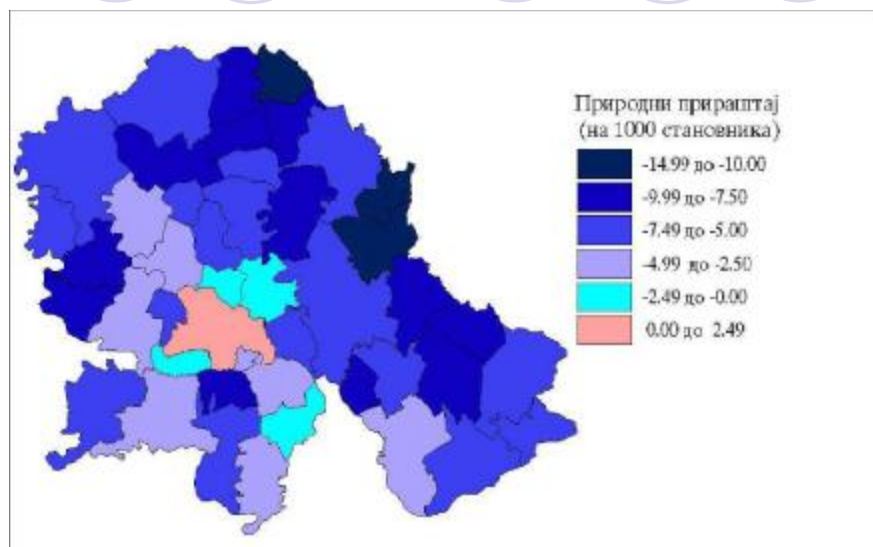
A magyarok nemzeti identitásvesztésének okai:

1. a **természeti-ökológiai örökség vesztese** (termőföldtulajdon-, élőhely leszűkülése, mobilitás gyengülése),
2. a **demográfiai szerkezetváltozások** (előregedés, emigráció és betelepítések által kiváltott lakosságfogyás),
3. a **gazdasági erőtlenség** és a társadalmi-politikai élet **peremléte**,
4. a **társadalmi örökség sorvadása** (kulturális, vallási másodrendűség megélése, nyelvhasználati gondok).

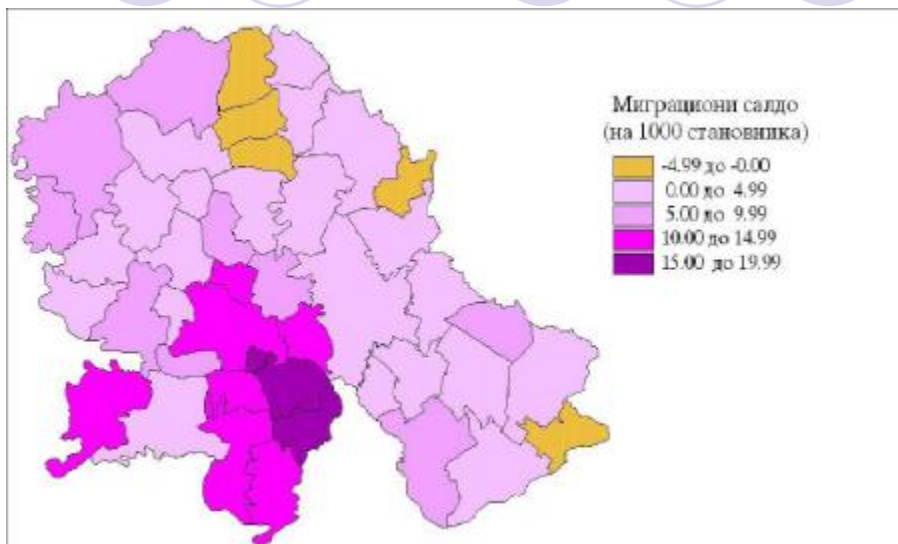
Első reakcióként a szerbiai társadalmi krízisre a vajdasági magyarok **negatív irányú változásokat** (felhagyás, hontalanság, jövőkép hiánya, begubózás) mutattak fel, majd kezdetben fragmentálisan, később átfogóan is kialakultak a **pozitív válaszreakciók** azzal a céllal, hogy önvédelmi és értéknövelő hatást váltsanak ki.

13

Negatív természetes szaporulat Vajdaságban - 2002

Migrációs saldo – 1999-2001

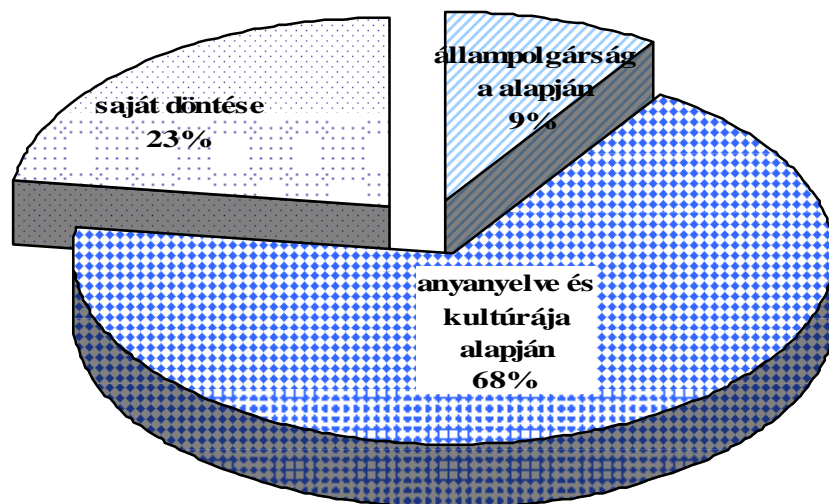

Az egyes térségekhez tartozó válaszok középértéke – átlaga (1-5)

1.	Vajdasághoz tartozónak érzem magam	4,57
2.	A kistérséghez tartozónak érzem magam, ahol élek	4,36
3.	A településhez tartozom, ahol születtem	4,33
4.	Európához tartozónak érzem magam	3,18
5.	Szerbiához tartozónak érzem magam	2,64
6.	Kelet-közép Európához tartozónak érzem magam	2,52
7.	Magyarországhoz tartozónak érzem magam	2,06

16

Magyarsághoz tartozás kritériuma

Szülőföld – haza megélése területi és nem érzelmi dimenziót mutat

A vajdasági magyarok **legkevésbé Magyarországhoz tartozónak érzik magukat**, de a kelet-közép európai tudatuk is gyenge.

Feltételezés: a kettős állampolgárság kérésének a sikertelensége, az anyaországhoz való viszonylag gyenge kötődés okozhatja ezeknek, az álláspontoknak a kialakulását.

Szerbia államiságának a bizonytalansága, „távolította” a magyarokat ettől az országtól.

Szerbia Európába való demokratikus beilleszkedésével, a vajdasági magyarok „közelednek” az országhoz.

18

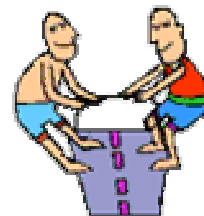
TÉRSÉGI FEJLESZTÉSI TERV ESÉLYEI

1. Aktív mozgások 3-4 érdekeltiségi síkon
(heterogén vertikális és horizontális kapcsolatok):
 - | **Közéleti-politikai projektívők** – ötlettervek, illúziók, háttér-politikai biztosíték
 - | **Régió – kistérségek** – tartományi hatáskör, jogi- és gazdasági kerethiány („légüres térben”)
 - | **Önkormányzatok kezdeményezőkézsége** – szakemberek, helyi elit koordinációja (befektető, vállalkozó, értelmiségi kreativitás)
 - | **Sok, kis társadalmi szereplő** - vállalkozó, gazda, munkás, megélhetésért küzdő, feketéző...
2. A cselekvők aszinkronban vannak, akció-forráshiány
3. Ha nincs konkrét jövőkép, nincs esély se!

19

Kohézió – együttlét tudata

- | **Verseny és együttműködés**
 - | Érdekek: szigetszerűen és/vagy együtt
 - | Verseny, mint motiváció
 - | Kooperáció, mint társadalmi tőke
 - | Érdekharmónia, mint cél
- | **Partnerség és fenntarthatóság**
 - | Társadalmi tervezés – közös sikerélmény
 - | Társadalmi egyensúly és tolerancia
- | **Nyitottság és innovációs készség**
 - | Befogadó készség
 - | Megújulási készség – változásmenedzsment
- | **Gazdasági és társadalmi kohézió, kötődés**
Belső kohézió, mint közös értéktudat!?

20

Egymás felé fordulás

Érték- és érdekkapcsolatok

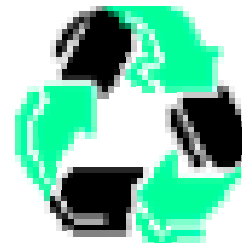
- Elfogadni egymás értékeit
- Értékközösség
- Érdekharmónia, mint cél

Határok változó/gyengülő funkciói

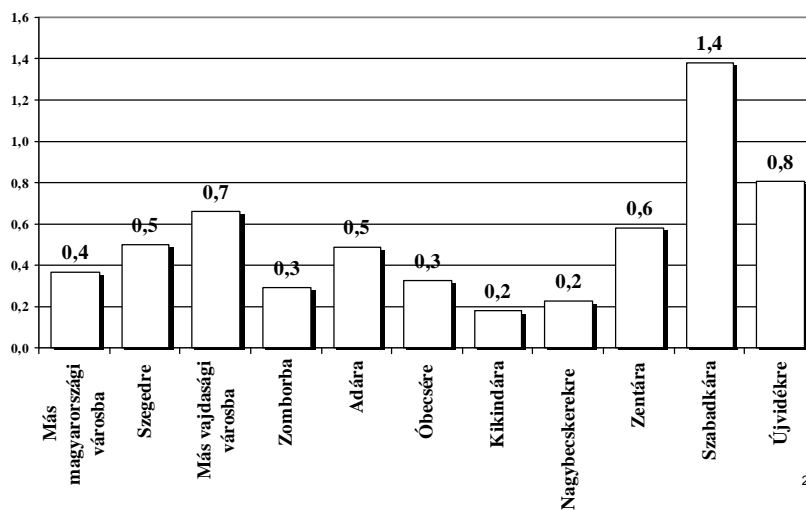
- Mesterséges (államhatárok)
- Természetes (folyók, hegyek)
- Mentális (kultúra, politika)

Közös, vagy elkülönült tér

- Kényszerek és/vagy lehetőségek
- Közös jövőkép és tervezés
- Fenntarthatóság, mint felelősség

Vonzásterületek - a vajdasági magyarok tevékenysége (munka, iskola, vásárlás) - 2007

22

Határmenti régiókapcsolatok

Határon átvélő kistérség fejlesztő stratégia :

- többsíkú rugalmas **humán erőforrás-fejlesztő** tervek:

1. Közös **infrastruktúra**, jó közlekedés
2. **Munkalehetőség, vállalkozás, felnőttoktatás, életminőség**
3. Fenntartható **intézményhálózat** – oktatás, művelődés, média

24

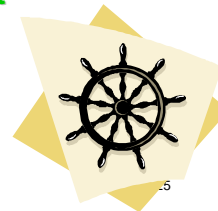

Vállalkozási hajlam mutatói:

- munkahelyi karrierfejlesztés, továbbképzés
- sikermotivált, alaptőkebefektető
- új ötletek megvalósítói, kreativitás
- a sikertől független kitartás és állhatatosság.

Vállalkozói rétegek:

- **kreatív értelmiségi nem pedig a manuális munkás**
- **magas-iskolázott nem az alacsonyan-képzett**
- **a férfi vállalkozóbb a nőnél**
- **fiatalok (35 évig) nem pedig az idősebbek**
- **a munkahelyi bizonytalanság a kényszervállalkozás alapja**

Eszközök és keretek

I Közös tervezés és programok

- I Régiókapcsolatok (Dél-alföld – Vajdaság)
- I Határ menti kapcsolatok – „Varratmentes Európa”
- I Kormányzati és helyi szándékok szinkronja

I Forráskoordináció és jövedelemhatékonyság

- I Szigetszerű fejlesztések – térségi optimalizálás
- I Programok szinkronizálása – szinergikus hatások

I Együttműködő szervezetek

- I Euró-régiós formációk
- I Európai Területi Együttműködési Csoportosulás (EGTC)

**Beszéljünk munkaerő- és
„agycirkulációról”
(brain circulation) agyelvándorlás
helyett a régión és az EU-n belül.**

PI. A külföldön tanulók hazavonzásával
jelentős és gyors eredményt lehet elérni.

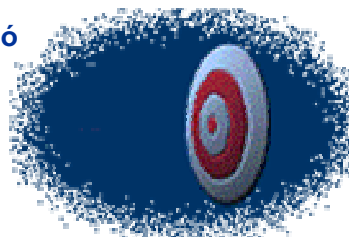
Ehhez nélkülözhetetlen a fiatalok
munkába állásának az elősegítése.

**A szerbiai diploma ekvivalenciája az
EU-ban és a külföldi diploma
versenyképessége a szerbiai
munkaerőpiacon?!**

Teendő a kohézió/partnerkapcsolathoz!

- | **Közös tervezés**
 - | Regionális értékkapcsolatok
 - | Szakmai és szervezeti kapcsolatok
 - | Partnerségi kapcsolatok
- | **Térségi jövedelemhatékonyság**
 - | Programok a centrumban
 - | Érdekharmónia és forráskoordináció
- | **Társadalmi tőke**
 - | Közös jövőkép és tudásbázis
 - | Társadalmi szövet és civil háló
 - | Együttműködés és közös sikerek

Európai versenytér és új együttműködések forrása!